

Övningsstöd för lokal krisberedskap

Bilaga 11

Övningsstöd för lokal krisberedskap

Läsanvisning

Den här bilagan till Handbok för Lokal krisberedskap riktar sig till den krets som vill ta steget att självständigt öva sin lokala krisberedskap.

Allra först finns en förenklad larmövning som kretsen kan använda för att öva rutiner för snabb kommunikation inom kretsen – ***Förenklad övning: Larm, tillgänglighet och inställelse.***

Då kretsen konstaterat att det finns rutiner för snabb kontakt och kommunikation i en kris kan ett nästa steg vara att genomföra en diskussionsövning med fokus på grundläggande frågor som uppstår i olika steg vid genomförande av en lokal krisinsats. Denna övning kallar vi ***Diskussionsövning: Att genomföra en lokal krisinsats.*** Steg för steg guidas kretsen från planering, genomförande och uppföljning av en diskussionsövning utan att det ska kräva omfattande förberedelser. Övningen handlar om brand i en hyresfastighet och lyfter ett urval av frågor som är viktiga för den krets som vill kunna genomföra en krisinsats.

Vill kretsen variera scenario eller fördjupa frågeställningarna i diskussionsövningen så finns det underlag för att göra detta. Avsnitten ”Scenarion” samt ”Extra moment och frågor till diskussionsövning” är ett stöd till fördjupning.

Övning ger oss möjlighet att i en trygg miljö förbereda hur vi tillämpar Röda Korsets grundprinciper när vi stödjer utsatta i en kris.

Det här stödet vill uppmuntra till att kretsar genomför krisberedskapsövningar utifrån sina förutsättningar. Både kretsar som har en krisberedskapsplan och de som ännu inte har en. **Tänk på att även en liten och enkel övning bidrar till utveckling.**

- Utse en övningsansvarig.
- Sätt ett datum.
- Börja litet.
- Öva.
- Dokumentera och följ upp era lärdomar.
- **Fira att kretsen övat!**
- **Öva igen!**

Bilaga 11

Förenklad övning: Larm, tillgänglighet och inställelse

Syfte och mål

Syftet med övningarna är att testa och utveckla kretsens förmåga i brådskande lägen. Få en överblick och kontakt med personer som finns tillgängliga och kan inställa sig för att bidra till en krisinsats.

Målet är att kretsen ska känna till hur rutiner för kontakter och utlarmning ser ut vid en kris, samt att luckor i kontaktuppgifter och rutiner ska kunna upptäckas och åtgärdas.

Planera övningen

- Styrelsen beslutar att genomföra en larm- eller en tillgänglighetsövning och bestämmer datum,
- Styrelsen stämmer av hur utlarmningen ska gå till – finns det behov av justeringar av övningsmallen? Ska alla punkter eller delar av mallen genomföras?
- Styrelsen utser en person som är ansvarig för övningen,
- Kontrollera att styrelsen har larmlistan och att styrelsens uppgifter är uppdaterade,
- Besluta om dag och tid för utvärdering av övningen antingen i direkt anslutning till övningen eller inom någon vecka efter att den genomförts,
- Ansvarig för övningen läser på om övningen och tar vid behov kontakter för hjälp.

Bilaga 11

Genomför övningen

Övningsupplägg: Larm, tillgänglighet och inställelse

Här är tre sätt att öva larm och tillgänglighet. Kretsen kan öva enstaka eller alla momenten:

- 1** Larm
- 2** Tillgänglighet av frivilliga i teorin
- 3** Tillgänglighet av frivilliga i praktiken

1 Övning av larmning

Med denna övning kan kretsen testa kontaktuppgifter för **larmning** – via SMS, telefon, och e-post. Därigenom kan ni få en uppfattning om alla kontaktuppgifter stämmer och hur många som svarar. Efter övningen kan kretsen komplettera sändlistan och uppdatera felaktiga kontaktuppgifter

Moment	Testa kontaktuppgifter via larmning – SMS, telefon, e-post. Gör så här: Skicka testlarm till samtliga frivilliga på era listor. Skicka till samtliga angivna kontaktvägar – SMS, e-post* och telefon. Exempel på meddelande: "(Övnings)Larm. Är du tillgänglig för insats i idag (datum)? Svara JA / NEJ". <i>* E-post kan vara ett viktigt kommunikationssätt för kompletterande information samt för informationsspridning i kriser som är utdragna i tiden.</i>
TIPS	Använd gärna någon form av applikation, exempelvis <i>WhatsApp</i> eller https://www.smsgrupp.se/ i telefonen och skapa grupper för larm. Skapa även grupper i ditt e-postprogram så att det går snabbt att få iväg larm till många mottagare samtidigt.
Kretsens noteringar kring utfall	Stämde alla kontaktuppgifter? Nåddes alla av larmet via samtliga kontaktvägar? Hur många svarade JA respektive NEJ?
Kretsens noteringar kring åtgärder	Uppdatera felaktiga kontaktuppgifter.

Bilaga 11

2 Övning teoretisk tillgänglighet av frivilliga

Med denna övning kan kretsen testa teoretisk tillgänglighet via **inkallelse** till mötesplats inom angiven inställelsetid.

Dessa larm ger era frivilliga en bild av hur ett larm kan se ut och ställer även krav på respons från dem. Frågeställningarna gör givetvis att modifiera utifrån syfte med övningen.

Moment	Testa teoretisk tillgänglighet via inkallelse till mötesplats inom angiven inställelsetid. Gör så här: Skicka testlarm till samtliga frivilliga på era listor. Skicka till samtliga angivna kontaktvägar – SMS, e-post* och telefon. Exempel på meddelande: 1. "(Övnings)Larm. Kan du inställa dig för insats (bemanning av vår mötesplats/trygghetsvandring i Xxxholmen) i dag (datum) klockan (tid)? Svara JA / NEJ". 2. "(Övnings)Larm. Brand i flerfamiljshus. Behov av frivilliga. Hur snart kan du vara på Mötesplatsen för information om insats? Svara med klockslag". <i>* E-post kan vara ett viktigt kommunikationssätt för kompletterande information samt för informationsspridning i kriser som är utdragna i tiden.</i>
TIPS	Använd gärna någon form av applikation, exempelvis <i>WhatsApp</i> eller https://www.smsgrupp.se/ i telefonen och skapa grupper för larm. Skapa även grupper i ditt e-postprogram så att det går snabbt att få iväg larm till många mottagare samtidigt.
Kretsens noteringar kring utfall	Hur många av de kontaktade angav att kunde infinna sig på mötesplats inom angiven tid? Kunde insatsen bemannas den/de tid/tider som angavs i meddelandena? Vilka klockslag gick det att bemanna insatsen?
Kretsens noteringar kring åtgärder	

Bilaga 11

3 Övning faktisk tillgänglighet av frivilliga

Med denna övning kan kretsen testa **faktisk tillgänglighet** via inkallelse till mötesplats inom angiven inställelsetid.

Moment	Testa faktisk tillgänglighet via inkallelse till mötesplats inom av övningsledning angiven tid. Bjud gärna på fika efter avslutad övning. Gör så här: Skicka testlarm till samtliga frivilliga på era listor. Skicka till samtliga angivna kontaktvägar – SMS, e-post* och telefon. Exempel på övningslarm: "(Övnings)Larm. Brand i flerfamiljshus. Personer har evakuerats till Mötesplatsen (adress). Behov av frivilliga för bemötande och fikaservering. Kan du bemanna Mötesplatsen idag (datum) mellan kl. XX.XX och YY.YY? Svara JA / NEJ". Om du svarar JA, ska du ta dig till xxxxx senast klockan xx.xx. <i>* E-post kan vara ett viktigt kommunikationssätt för kompletterande information samt för informationsspridning i kriser som är utdragna i tiden.</i>
TIPS	Tips – använd gärna någon form av applikation, exempelvis <i>WhatsApp</i> eller https://www.smsgrupp.se/ i telefonen och skapa grupper för larm. Skapa även grupper i ditt e-postprogram så att det går snabbt att få iväg larm till många mottagare samtidigt.
Kretsens noteringar kring utfall	Hur många av de kontaktade svarade JA respektive NEJ på meddelandet? Hur många av de som svarat JA kom till mötesplatsen inom angiven tid?
Kretsens noteringar kring åtgärder	

Bilaga 11

Uppföljning av larm- tillgänglighets- och inställelseövning

Övningsansvarig håller i utvärderingen av larmövningen. Relevanta frågor kan vara:

- Vid behov, vilka uppdateringar av kontaktuppgifter behöver göras?
- Finns det behov av att utveckla rutiner för larmning, tillgänglighet eller inställelse?
- Behöver vi utöka gruppen av personer som är med på våra sändlistor?
- Diskutera tillgänglighet med frivilligledare, frivilliga och förtroendevalda – finns det krav på att vara tillgänglig? Vad säger frivilligpolicyn och grundprinciperna?
- Finns beslut i kretsen kring tillgänglighet?

**Grattis till att
kretsen övat! Nu kan
kretsen gå vidare och
öva att genomföra en
krisinsats!**

Bilaga 11

Diskussionsövning: Att genomföra en lokal krisinsats

Syfte och mål

Syftet är att berörda inom kretsen gemensamt diskuterar och stärker sin kunskap om grundläggande moment som kretsen behöver kunna hantera för att genomföra en krisinsats.

Målet är att kretsen i en trygg miljö testat sin förmåga, rutiner och planering och ökar sin kunskap, för att därigenom bygga vidare på och utveckla sin krisberedskap i sin egen takt. Kretsen kan om den önskar sätta mer specifika mål.

Planera övningen

Punkterna i det här avsnittet är bra att genomföra i god tid före själva övningsdagen. Påbörja gärna arbetet 1–2 månader före tänkt övning.

1 Beslut

Besluta att genomföra en lokal krisberedskapsövning. Lokal krisberedskap bör övas en gång per år. Kretsstyrelsen kan besluta om att genomföra en övning. Uppdraget kan även lämnas till någon med krisberedskapsuppgifter inom kretsen. I samband med beslut om att öva bör utses vem som ska ansvara för att planera, genomföra och följa upp övningen. Detta kan vara en eller flera personer.

Kretsstyrelsen beslutade att genomföra övning.

Plats för kretsens noteringar:

Datum för beslut att genomföra övning.
Ansvarig för planering av övningen.

2 Datum och lokal

Bestäm ett datum och bestäm/boka en lokal.

TIPS!

Använd gärna ett tillfälle då representanter för kretsens olika verksamheter är samlade, till exempel i samband med ett styrelsemöte. Avsätt cirka tre timmar inklusive tid för utvärdering.

Datum och tid:

Lokal:

Bilaga 11

3 Fördela ansvar

Fördela roller som behövs för övningens genomförande på en eller flera personer.

De roller som rekommenderas för övningen är:

- **Övningsledare.** Person med denna roll presenterar övningen, scenariot och leder diskussionen och ser till att övningen håller tiden,
- **Anteckningsansvarig.** Person med denna roll antecknar det som kretsen vill veta mer om, sånt som är särskilt viktigt och som kretsen vill följa upp efter övningen.
- **Utvärderingsansvarig.** Person med denna roll ansvarar för att leda utvärderingen i direkt anslutning till övningen. Vidare ansvarar denna roll för att vid ett tillfälle efter övningen följa upp vilka lärdomar som kretsen tar vidare och gör om till åtgärder för att utveckla kretsens krisberedskap.

Kretsens notering

Övningsledare:

Anteckningsansvarig:

Utvärderingsansvarig:

4 Inbjudan

Skicka ut en inbjudan till representanter för de verksamheter inom kretsen som kan bidra till krisinsatser eller verksamheter som kan påverkas i en kris.

Vilka kan vi bjuda in att delta?

I första hand kan styrelse och personer med krisberedskapsuppdrag bjudas in. Representanter för verksamhet i vardagen kan också bjudas in till den här övningen för att främja kretsens interna dialog om hur vardagens resurser kan bidra eller påverkas vid en kris.

Hur många kan bjudas in?

Det är viktigt att ha förutsättningar för en god dialog. Runt ett diskussionsbord är det bra om det inte är fler än 8 personer för att möjliggöra att alla får komma till tals. Det går bra att ha två bord med åtta personer vid varje bord. Väljer kretsen att öva fler än 16 personer rekommenderas att fler personer samarbetar för att hålla i diskussioner och för att anteckna.

5 VALFRITT: Enkel anpassning av scenariot?

Inför övningen kan scenariot förtydligas i förhållande till lokala förutsättningar. I scenariot med brand i hyresfastighet kan förtydligas vilket område i kommunen som branden inträffar. Andra förslag på anpassningar av scenariot som kan göras för att öka svårighetsgraden finns att hitta i tipsrutan på sidan 17.

Bilaga 11

Exempel på inbjudan

Välkommen till övning!

Röda Korset utvecklar krisberedskapen i hela Sverige. Det är vardagsverksamheten i kretsarna som är grunden i det arbetet. För att utveckla vår lokala krisberedskap kommer vi att genomföra en diskussionsövning lördagen den 8 april klockan 10–13.

Vi kommer att vara i vår second hand-butik på Storgatan 10. Vi bjuder in styrelse, representanter för krisberedskapsfunktioner och representanter för vardagsverksamhet som kan påverkas eller bidra till vår krisberedskap.

Genom att delta i övningen får du möjlighet att vara med och öva hur kretsen kan arbeta för att kunna bidra vid en lokal kris. Att delta i en övning ger möjligheter att knyta kontakter, lära och att förbereda dig så att du tryggt kan vara en del av en lokal krisinsats.

Inför övningen vill vi tipsa om att du kan läsa följande information:

[Här kan kretsen lägga in information om sin eventuella lokala krisberedskapsplan eller annat som kan vara bra information för deltagarna.]

Tacksam för svar om du kan delta senast den 30 mars till namn, e-post, telefon.

Vänliga hälsningar

Namn Efternamn

Kretsens notering:

Namn inbjudna	Roll i kretsen	Tackat ja/nej

Bilaga 11

ÖVA!

Här följer punkter att genomföra på själva övningsdagen.

6 Förbered lokalen

Det som behövs:

- Ostörd lokal med sittplatser, papper, penna.
- Kaffe, te och vatten.
- Underlag på dator eller utskrifter av övningsunderlaget.
- Utskrift av Handbok för lokal krisberedskap
- Utskrift av lokala krisberedskapsplan OM kretsen har en sådan.

Det kan vara bra att ha:

- Hjälpmedel för den gemensamma diskussionen: blädderblock, post-it-lappar, en karta över kommunen och likande. Fundera på era behov och vad ni har möjlighet att ordna.
- Fördjupningsmaterial som kan vara av betydelse.

7 Introduktion till övningen (cirka 15 minuter)

- Övningsledaren välkomnar deltagarna till övningen. Se till att alla har en plats att sitta och att det finns papper, pennor och något att dricka.
- Informera om när ni planerar att ta paus och när övningen slutar. Informera om brandföreskrifter och om var toaletter finns.
- Även om alla känner varandra: kör en presentationsrunda!
- Informera kort om varför vi övar krisberedskap.

Förslag på vad som kan sägas: Lokal krisberedskap (med eller utan lokal krisberedskapsplan) kan utvecklas genom att vi försöker lära innan händelser. Ett viktigt sätt att förbereda sig är att öva. Idag hoppas vi att genom att titta på en påhittad händelse i vår närhet och sedan diskutera

ett antal frågeställningar för att vi ska bli säkrare på vad vi kan göra om något sådant händer på riktigt. På slutet sammanfattar vi tillsammans vad som har varit viktiga upptäckter idag och om vi kan använda lärdomar för att utveckla vår krisberedskap.

Informera om syfte och mål med övningen:

Syftet är att berörda inom kretsen gemensamt diskuterar och stärker sin kunskap om grundläggande moment som kretsen behöver kunna hantera för att genomföra en krisinsats.

Målet är att kretsen i en trygg miljö testar sin förmåga, rutiner och planering och ökar sin kunskap, för att därigenom bygga vidare på och utveckla sin krisberedskap i sin egen takt.

8 Presentera roller (cirka 5 minuter)

Övningsledaren informerar om roller:

- Ni deltar alla som er själva i de roller som ni normalt sett har inom Svenska Röda Korset. Det finns några roller som är utdelade i förväg:
- Övningsledare som leder vår diskussion och ser till att vi håller tiden.
- En person som är ansvarig ta korta anteckningar.
- En person som är ansvarig för att leda den utvärdering som vi genomför i slutet av övningen.

9 Nu börjar övningen – detta har hänt! (cirka 10 minuter)

Övningsledaren läser upp vad som hänt och presenterar sedan frågor för kretsens diskussion kring ett urval av de olika steg som en krets hanterar för att kunna agera i en kris. Diskussionen kan genomföras i liten eller stor grupp.

Bilaga 11

TIPS!

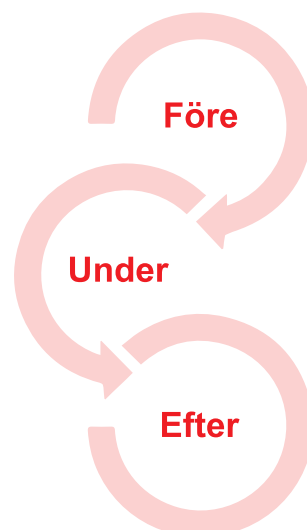
Kretsar som har en krisberedskapsplan kan vid varje diskussionssteg ta upp frågan om hur kretsen agerar utifrån krisberedskapsplanen i detta läge. Ger kretsens krisberedskapsplan stöd för hur kretsen kan agera i den aktuella händelsen?

Brand i hyresfastighet

En åttavåningsfastighet i kommunen har brandhärjats. Fyra lägenheter på de två översta våningarna i en av de tre trappuppgångarna är utbrända. I lägenheterna under har vatten från släckningsarbetet trängt in och ett flertal andra lägenheter har fått rökskador. I fastigheten finns totalt 87 lägenheter och i bottenvåningen finns två affärslokaler.

Hela fastigheten utrymdes under släckningsarbetet och de 191 boende evakuerades till den intilliggande skolans idrottshall. Där måste de troligen stanna under natten och kanske även under morgondagen. De allra flesta fick lämna fastigheten hals över huvud och fick därför inte med sig annat än de kläder de har på kroppen och sina husdjur. Kommunen försöker ordna fram boende och förnödenheter till de drabbade. Uppgifter som inte är helt lätta att lösa under kvällen och natten.

Kommunen har kontaktat en person i kretsens styrelse och frågat om hjälp med stöd till dem som befinner sig i skolans idrottshall. Önskemålen gäller trygghetsskapande, att hjälpa till med kontakt med anhöriga, kolla vilka som behöver hjälp med boenden/hotell, hjälp med transporter och matservering, i första hand med kvällsfika och frukost.

FÖRE INSATS

10 Lägesbild (cirka 15 minuter)

Övningsledaren: Vi i kretsen har fått information om den inträffade branden och har fått en fråga från kommunen om vi kan hjälpa till. Vi tänker oss nu att vi har använt kretsens larmrutin för att kontakta varandra. Som resultat av detta har vi samlats här för att utifrån våra egna roller diskutera hur vi kan agera. Vad kan och vill vi bidra med i det här läget? Och hur genomför vi det?

Övningsledarens frågor till gruppen om lägesbilden:

- Vad har hänt?
Har vi en tillräcklig bild över vad som har hänt för att kunna agera? Vad behöver vi veta?
- Vad innebär kommunens fråga?
Finns det någon säkerhetsfråga som kretsen behöver tänka på?

Jag ber er att diskutera de frågorna i gruppen i 10 minuter. Övningsledaren ber sedan gruppen att sammanfatta vad gruppen tycker är särskilt viktig att tänka på gällande lägesbilden.

Anteckningsansvarig noterar – om det är något som gruppen tycker är särskilt viktigt samt om det är något som gruppen anser att kretsen behöver utveckla (mer information inom eller utanför kretsen, behov av utbildning, utvecklade rutiner, behov av utveckling av krisberedskapsplanen eller liknande).

Noteras:

Bilaga 11

11 Beslut om insats (cirka 20 minuter)

Övningsledaren: I övningen utgår vi nu från att vi har en någorlunda tydlig lägesbild och att vi gärna vill bidra. Vi ska därför diskutera några frågor om vad vi behöver för att kunna bidra vid den här händelsen/branden. Vad behöver vi veta för att kunna besluta om en insats?

Prioriterade frågor

- Är det en uppgift för Röda Korset att bidra till de behov som finns i denna kris?
- Vad behöver kretsen veta om behov i krisen, resurser (personella och materiella) hos kretsen för att ha tillräckligt underlag att besluta om kretsen ska genomföra en insats?
- Vem i kretsen fattar beslutet?
- När ska vi ta kontakt med TIB?

Om det finns tid att diskutera

- Vad kan kretsen bidra med till kommunens fråga?
- Vad behöver kretsen för personer/roller för att det ska möjligt?
- Vilka materiella resurser behövs för att det ska vara möjligt att hjälpa kommunen?
- Hur länge klarar vi att bemanna insatsen?
- När ska insatsen avslutas?
- Hur skall insatsen dokumenteras?

Övningsledaren ber sedan gruppen att sammanfatta vad gruppen tycker är särskilt viktigt att tänka på gällande beslut om insats.

Noteras:

12 Bemanning av insatsen (cirka 15 minuter)

Övningsledaren: Vi går vidare till ett nytt moment – vad behöver vi tänka på för att bemanna insatsen?

- Vem tar ansvar för bemanning av en insats?
- Vilka frivilliga skall bemanna insatsen?
- För hur lång tid behöver bemanning planeras? Vad behöver de frivilliga veta och förbereda sig för innan insatsen?
- Vilka materiella resurser finns, lokaler och liknande?
- Vilka resurser behövs för att leda insatsen?
- Finns det verksamhet i kretsens vardag som kan bidra? (Exempel kan vara second-handbutik, läxhjälp, Rödakorsvärdar).
- Kommer kretsen kunna ta emot spontanfrivilliga, har vi rutiner för det?
- Vad tycker gruppen är viktigast att notera?

Noteras:

TIPS!

Här kan det vara dags för paus på cirka 15 minuter

Bilaga 11

UNDER EN KRISINSATS

13 Stöd till frivilliga (cirka 15 minuter)

Frågor från övningsledaren: Vi tänker att vi nu har bemannat insatsen och att vi behöver kunna stödja de frivilliga som agerar.

- Vilket stöd, inklusive utbildning och kunskap om rutiner, behöver frivilliga för att kunna genomföra sitt uppdrag?
- Vem ansvarar för de frivilligas välmående?
- Vad bedömer kretsen särskilt viktigt i just detta scenario?
- Vad tycker gruppen är viktigast att notera?

Noteras:

14 Samverka internt och externt (cirka 10 minuter)

Frågor från övningsledaren:

- Vilka behöver samverka i detta scenario?
I kretsen eller mellan krets och någon annan?
- Vad handlar denna samverkan om?
- Behöver vi mer kunskap om eller kontaktvägar till någon (inom kretsen eller utanför kretsen) för att vi ska kunna samverka lättare?
- Vad tycker gruppen är viktigast att notera?

Noteras:

15 Kommuniera (cirka 10 minuter)

Frågor från övningsledaren:

- Vilka behöver kretsen kommunicera med – internt och externt? Drabbade i krisen?
- Vad behöver kommuniceras?
Hur kommunicerar kretsen detta?
- Vem i kretsen är ansvarig för kommunikation internt och externt?
- Vad tycker gruppen är viktigast att notera?

Noteras:

Här kan det vara dags för paus på cirka 15 minuter

TIPS!

Bilaga 11

EFTER EN KRISINSATS (15 minuter)

16 Stöd till frivilliga

Frågor från övningsledaren:

- Hur mår de frivilliga efter insatsen?
- Hur kan vi stödja frivilliga?
- Vilka hjälpmedel finns?

17 Uppföljning och utvärdering

Frågor från övningsledaren:

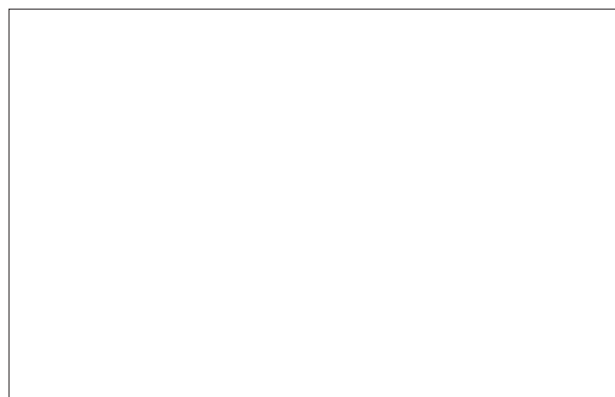
- Har vi dokumenterat insatsen, och kan sammanställa vad som gjorts?
- Hur kan vi dra lärdomar ifrån insatsen?

18 Avtackning och avslut

Frågor från övningsledaren:

- Hur kan vi tacka alla som bidraget till insatsen?
- Vad tycker gruppen är viktigast att notera?

Noteras:

Bilaga 11

Följa upp övningen (30 minuter)

Uppföljningen av övningen ska bidra till reflektion över hur övningen kändes att genomföra, bidra till att ringa in luckor i kunskap, rutiner, kontakter och krisberedskapsplan dokumenteras och omvandlas till tidsatta åtgärdsförslag som utvecklar kretsens krisberedskap.

Utvärderingsansvarig inleder med att be deltagarna börja med att under ett par minuter sätta sig i bikupor samtala kring övningen. Det kan vara bra att prata både hur det kändes att öva och vad som gick bra och vad som gick mindre bra. Att först samtala i en lite grupp kan göra att det är lättare att uttrycka sig än i helgrupp.

Därefter kan en genomgång göras av de olika momenten av övningen. En övergripande fråga kan vara vad kretsen vill veta mer om eller utveckla för att känna sig säkrare nästa gång som kretsen vill genomföra en krisinsats.

Finns utvecklingsbehov:

- I vår krisberedskapsplan?
- I våra rutiner?
- I kunskap om vår egen organisation?
- Gällande utbildning?
- I vår rollfördelning?
Eller kunskapen om våra roller?
- I vår kunskap om svensk krisberedskap?

Den färdiga mallen för diskussionsövningen lyfter bara ett urval av de steg som en krets genomgår från det att kretsen får kännedom om en händelse till dess att kretsen genomför och så småningom avslutar en krisinsats. Övriga steg beskrivs i avsnittet ”Att agera i kris” i Handboken för lokal krisberedskap. Stegen finns även i avsnittet ”extra moment och diskussionsfrågor”. Finns det steg som kretsen särskilt saknade och önskar fördjupa vid en kommande övning?

Om kretsen har en krisberedskapsplan kan kretsen följa upp vilket stöd den gav till kretsen att agera i det aktuella scenariot. Fanns det brister i krisberedskapsplanen? Hur kan den isåfall utvecklas?

Vad har kretsen för resurser (personer i olika funktioner eller material) som skulle vara särskilt bra bidrag vid den här händelsen? Finns det behov av fördjupad övning kring hur de resurserna eller funktionerna skulle kunna agera vid dagens scenario?

Inom 2 månader efter övningen

Utvärderingsansvarig ansvarar för att följa upp övningen på ett kommande styrelsemöte. På mötet kan sammanfattas vad som uppfattades som särskilt viktiga punkter vid övningen och vilka luckor och brister som hittades. Luckorna kan finnas på olika områden som till exempel kunskap, rutiner eller kontakter. Styrelsen kan diskutera om hur de olika bristerna kan avhjälpas. Behöver kretsen utbildning, utveckling av rutiner, utveckling av krisberedskapsplan eller utvecklat samarbete med andra kretsar?

Avslutningsvis kan kretsen gärna informera tjänsteorganisationen om att ni genomfört en övning.

Bilaga 11

Scenarion

I detta avsnitt finns scenarion för den krets som vill ha stöd att byta det scenario som finns i **Diskussionsövning: Att genomföra en lokal krisinsats**. Om scenariot byts ut kan det vara bra att snabbt kolla igenom om det även är några frågeställningar som behöver justeras.

Nedanstående scenarion utgör exempel. De kan användas som de är eller ändras och anpassas utifrån lokala förhållanden. Inför en övning kan naturligtvis även helt egna scenarion tas fram.

Flera scenario är uppdelat i två delar för att det ska vara möjligt att öva ett scenario som utvecklas i tid och med ytterligare händelser eller dimensioner för övningsdeltagarna att förhålla sig till. Det går bra att använda bara del 1 av scenarion eller att bygga på med ytterligare delar av händelseförloppet.

Scenarion naturrelaterade risker

Naturrelaterade risker: Kyla, snö, skogsbränder, vårflooder, värmeböljor och översvämningar med mera.

Kraftigt snöfall

Del 1. Det har snöat kraftigt i några dagar och enligt SMHI kommer ovädret att hålla i sig

ytterligare några dagar. Temperaturen ligger klart under nollan på dagarna och ner emot minus femton på nätterna. Trafikverket gör vad de kan för att hålla vägarna farbara men de för en ojäm kampför mot naturens krafter. Än så länge är strömförsörjningen stabil men elbolagen manar till sparsamhet och att, i hushållen, ha en egen beredskap för eventuellt kommande strömavbrott. I de glest bebyggda delarna av kretsens närområde är ett flertal hushåll helt eller delvis insnöade. Ur en del skorstenar kommer ingen rök. Är de inte hemma eller är det något som är galet?

Bönderna i trakten gör vad de kan för att hålla fritt vid sina egna gårdar, och inte minst för att kunna sköta om sina djur och för att säkerställa att mejeriets tankbil kan komma fram och hämta mjölken från gårdarna.

Del 2. Livsmedelsbutiken på centralorten lyckas hålla öppet men leveranserna av färskvaror uteblir, det börjar bli urplockat och handlaren ser tendenser till hamstring. All pasta tar slut under eftermiddagen. Studenterna från den lokala folkhögskolan som brukar handla mat för en dag i taget blir förvirrade och oroliga när det inte finns någon pasta kvar.

TIPS!

Möjliga sätt att anpassa ett scenario till lokala förhållanden eller för att öka komplexiteten

- Variera årstid och väder,
- Anpassa scenariot till er krets aktuella geografi,
- Beskriv hur scenariot påverkar utsatta grupper i er krets,
- Lägg till ett stort antal spontanfrivilliga som behöver organiseras,
- Lägg till att bristande information om läget leder till oro i någon del av samhället,
- Lägg till att det finns grupper som har utmaningar att ta till sig information till exempel på grund av att informationen inte finns på ett språk som personen förstår,
- Lägg till uthållighetsutmaningar – behov av insats pågår längre än den inledande bedömningen, sjukdomsbortfall i kretsen,
- Flytta händelsen till en närliggande krets istället för till er krets. Den aktuella kretsen har inte resurser att hantera händelsen. Vad gör vi?
- Finns det någon grupp som kan vara särskild sårbar i detta scenario? Äldre? yngre? Personer med funktionsnedsättningar?
- Denna händelse inträffar i ett område där det bor många människor i ekonomisk utsatthet. Finns det annan utsatthet att ta hänsyn till, exempelvis "EU-migranter" och papperslösa? Hur påverkas de av händelsen/krisen? Vad innebär det för er insats?

Bilaga 11

Storm

Del 1. Det stormar rejält och det ligger träd och bråte över vägar, staket och även över elledningarna som förser centralorten med ström. Detta har lett till att hela orten är strömlös och att de hushåll som har egen vattenförsörjning inte heller har vatten då pumparna drivs med el. De bönder som har djur har egna reservkraftverk för att klara av att ventilerar stallar, driva mjölkmaskiner och förse djuren med vatten. Invånare i kretsens ”upptagningsområde” som inte har egna kraftverk är helt strömlösa och vi är nu inne på dag tre utan ström. Nätbolaget har ännu ingen prognos för när strömmen kan vara tillbaka. De prioriterar samhällsviktiga funktioner och kommersiella verksamheter.

Del 2. Nätbolaget meddelar på dag tre att strömmen beräknas kunna vara tillbaka om ca en vecka för större delen av centralorten. Vissa områden med mer omfattande skador på ledningar kommer dock att dröja längre. Det har stormat i flera områden i Sverige och det är högt tryck på personal för att genomföra reparationer. Samtidigt lämnar SMHI en ny gul vädervarning med eftersom det kommer mer blåst de kommande dagarna.

Jordskred

Del 1. Den rikliga snön i vintras och det häftiga regnandet under våren har underminerat marken på ett flertal platser i landet. Detta har medfört att hundratals människor hastigt fått evakueras från sina bostäder. De är nu tillfälligt inkvarterade på olika platser i er kommun. Många, men inte alla evakuerade, har fått med sig personliga tillhörigheter som kläder, telefoner, datorer. En del av de evakuerade är i behov av kläder, hygienprodukter och möjlighet att kommunicera med anhöriga, vänner och arbetsplats. Det finns ett fortsatt behov av sängplatser och matbespisning.

Del 2. Det fortsätter att regna och en central bro i kommunen stängs av med hänsyn till risken för skred. Detta försvårar och försenar transporter, bland annat för personal i samhällsviktig verksamhet att ta sig till sina arbetsplatser.

Naturhändelse urban miljö

I kommunen inträffar ett långvarigt strömavbrott på grund av isbildning vid en storm. Ledningar tyngs ned av tung is. Som ett resultat är de flesta byggnader i staden kalla och nedsläckta, utan vatten i kranar eller toaletter. Kylar, frysar och spisar fungerar inte och det innebär att det är svårt med matförvaring och matlagning. I affärerna är alla ljus slutsålda. Butikernas kortsystem fungerar inte och många kunder har inte tillgång till kontanter. Detta medför att många har svårt att handla. Tunnelbana och spårvagnar står still och folk kan inte ta sig till jobbet.

Scenarion miljörelaterade risker

Miljörelaterade risker: Finns exempelvis kärnkraftverk eller fabriker i närheten? Finns andra risker för miljöfarligt avfall i kommunen eller på längre avstånd som kan spridas med vind och regn?

Brand på soptipp

Del 1. Sedan några timmar tillbaka brinner en soptipp i kommunen. Soptippen innehåller bland annat osorterat byggavfall och röken bedöms vara farlig. Boende i området rekommenderas att hålla sig inomhus, stänga fönster, dörrar och ventilation. I området finns många ensamhushåll i mindre lägenheter.

Del 2. Det har gått tre veckor och soptippen brinner fortfarande. Boende i området är frustrerade och oroliga. Brandförsvaret rekommenderar fortsatt stängning av dörrar, fönster och ventilation för dem som upplever obehag av brandlukten. Vidare rekommenderas att spädbarn inte sover utomhus. Djur på gårdar i området måste evakueras. Det bedrivs inget aktivt släckningsarbete eftersom det skulle kunna påverka en närliggande å med hög skyddsklass. Det betyder att giftig rök bedöms fortsätta komma från soptippen i flera veckor till. Boende är oroliga för sin hälsa och vill evakueras. En del har hittat annat boende men eftersom det är oklart om försäkringar täcker kostnader för sådant evakueringsboende så är det många som bor kvar.

Bilaga 11

Scenarion trafikplatser och infrastruktur

Trafikplatser och infrastruktur: Svagheter i infrastrukturen, platser med hög olycksfrekvens med mera.

Tåg ur spår

Del 1. Ett fullbokat tåg på väg norrut, med bland andra ett sjuttioital utländska skidturister, har spårat ur utanför er centralort. Många är skadade och det ryktas även om att några omkommit. Antal skadade och eventuella omkomna är oklart. Räddningstjänsten är på plats, och en samlingsplats/värmestuga för oskadade och personer med småblessyrer är upprättad i förskolan som ligger 200 meter från olycksplatsen. Kommunens krisstöd/POSOM (Psykiskt och socialt omhändertagande) med präst och diakon är på plats.

Del 2. Det har gått två dagar sedan olyckan. På sjukhuset är det stökigt då lokalerna inte är tillräckligt stora för att ta emot besökande som kommer resande för att få träffa sina anhöriga. De flesta anhöriga till de skadade turisterna talar inte svenska eller engelska. De har inget boende på orten och tillbringar all tid på sjukhuset utan att ta hänsyn till besökstider. De har svårt att ta till sig information om pågående vård och behandling.

Färjeolycka (explosion/brand) invid kaj

Del 1. På den stora passagerarfärjan som just ankommer till kaj har en brand inträffat. Det är övervägande svenskar men även en del utomnordiska medborgare ombord. Många är skadade och tre personer har även omkommit. Räddningstjänsten är på plats, och en samlingsplats för oskadade är upprättad i terminalbyggnaden. Rederiet arbetar hårt med att ta hand om såväl passagerare som anhöriga som nu börjar anlända till hamnen. Färjebolagets personal har svårt att hantera situationen. Det är sent och begränsat med övernattningsmöjligheter för de närmare tusen personer som trängs i terminalbyggnaden. Av de som är oskadade har majoriteten missat sina anslutande transporter eller har sin bil fast på färjan.

Del 2. Det har gått ett dygn och ett hundratal av passagerarna är kvar i terminalbyggnaden. De väntar på information om när de kommer få tillgång till sina bilar och tillhörigheter. Passagerarna har sovit på bänkar och golv. Serveringen har svårt att få fram mat och det är stökigt och dålig stämning vid toaletterna på terminalbyggnaden.

Bussolycka

Del 1. Söndag morgon, klockan är strax efter sex. Bussen med 48 skolungdomar och sex vuxna, varav två är lärare, på väg hem från en skolresa kör av landsvägen på en skogssträcka drygt en mil från närmaste ort. Bussen har kört dryga 60 mil under natten och det spekuleras att chauffören somnat och på så sätt orsakat olyckan. Polisen har spärrat av olycksplatsen och räddningstjänsten är på plats. Kommunens krisstödjare/POSOM, sex personer, har upprättat samlingsplats i en förskola. Skolan som ungdomarna kommer från har aktiverat sin krisplan och finns på plats med krisstödjare i skolans lokaler.

Del 2. Kommunens krisstödjare/POSOM (Psykiskt och socialt omhändertagande) har svårt att bemanna samlingsplatsen. Kommunen kontaktar Röda Korset och hör om det finns krisstödjare i LBER som har möjlighet att bemanna enligt ett särskilt schema. Ett tydligt uppdrag utformas där det står vilka uppgifter Röda Korset ska ha och vem som står för eventuella omkostnader.

Bilaga 11

Scenarion Samhällsstörningar: infrastruktur

Samhällsstörningar: Vad händer om infrastruktur som el, vatten eller internet inte fungerar?

Cyberattack på kommunens IT-system

Del 1. Kommunen som kretsen finns i har under natten upptäckt en allvarlig driftsstörning i sitt IT-system. Följande eftermiddag bekräftas att kommunen blivit utsatt för en så kallad ransomware-attack: IT-systemet är helt låst av hackare som kräver pengar för att låsa upp det. Kommunen har polisanmält händelsen och betalar inga pengar till hackarna. Driftsstörningen innebär bland annat att hemtjänsten och hemsjukvården inte kommer åt journaler och medicinlistor, utan får jobba med papper och penna vilket innebär att det är svårt att hinna med alla hembesök. Trygghetslarm slås ut. Det kommer larm om anhöriga som är oroliga för sina äldre och funktionshindrade släktingar och som har problem att komma igenom till ansvariga genom kommunens växel.

Del 2. Dag sju efter attacken arbetar kommunen fortfarande med att återställa systemen. De anställda kan jobba med fristående datorer som gåtts igenom av IT-avdelningen. Fortfarande finns ingen möjlighet att använda skrivare på kommunen eftersom dessa är nätverksanslutna. Kommunen har inte möjlighet att göra månadens löneutbetalning till kommunens anställda och har inte heller möjlighet att betala kommunens fakturor.

Smitta i vatten

Del 1. Under senaste månaden har en ovanligt stor del av kommunens invånare drabbats av magsjuka. Genom provtagning av insjuknade har det utslutits att det är vinterkräksjuka (Norovirus) eller livsmedelssmitta. Misstanke finns om smitta i vatten och därför fattar kommunens miljöchef tillsammans med smittskyddsläkare och vattenbolaget beslut om att gå ut med rekommendationer till befolkningen att koka vattnet. Informationen lämnas på kommunens hemsida och på lokalradion. Inledningsvis publiceras informationen på svenska.

Del 2. En vecka har gått. Genom provtagning har det gått att konstatera smitta i vatten orsakar magsjukan i kommunen – parasiten *Kryptosporidium* finns i vattnet. Kommunen och vattenbolaget arbetar på att åtgärda. Bland annat har experter hämtats från Östersund som har liknande erfarenheter från 2010. Information om orsaker och behovet att fortsatt koka vattnet har nått fram till stora delar av befolkningen, men inte till alla grupper. I två skolor i kommunen hålls elever hemma från skolan eftersom föräldrarna tror att de har fått smittan med sig från skolan.

Scenarion platser för större folksamlingar

Platser för större folksamlingar: Köpcentrum, sportanläggningar, industrier, gruvor, teatrar, biografier, platser med religiös betydelse, kollektivtrafik med mera.

Attack på Pridefestivalen

Del 1. Augusti månad, dags för kräftskivor och surströmmingsfester, men även dags för den årliga Pridefestivalen som pågår i fyra dagar. Ett arrangemang som brukar samla tusentals glada, partajande människor, men även samlingsplats för en del mindre toleranta människor som slutit upp för att protestera mot festivalen. Idag är det festivalens sista dag och en karnevalsparad kommer att tåga genom staden. Polisen räknar med att över 5 000 människor kommer att befinna sig i paraden eller längs gatorna för att titta på och har ett flertal polispatruller på plats. Utöver det har man inte vidtagit några ytterligare åtgärder då arrangemanget är av "det fredliga slaget".

Festivalledningen har anlitat Röda Korsets Första hjälpen-grupp.

Klockan har slagit 15.00 och paraden har börjat. Stämningen är glad och uppskruvad. Glada människor bär på banderoller och flaggor, ballonger och plakat, musiken strömmar ur högtalarna på lastbilen i mitten av paraden. En timme senare har paraden nått fram till torget där de olika deltagande organisationerna samlas i sina grupper för att lyssna på dagens talare.

Bilaga 11

Från en mindre gata kommer då en mindre skåpbil farande rakt in i folkmassan. Ett trettiotal blir rammade av bilen innan den slutar sin färd i fundamentet till statyn. Mannen som kört bilen blir snabbt oskadliggjord av två poliser som befann sig vid statyn. Det ligger blödande och skrikande människor på marken längs skåpbilens färdväg. De som är närmast gör vad de kan för att ta hand om de skadade. Första hjälparna tar sig till skadeplatsen och påbörjar livräddande Första hjälpen-insatser. På håll hörs nu sirener så ambulans är på väg. Runt omkring finns chockade och ledsna människor. Det som skulle vara en festlig dag har slutat i tragedi.

Del 2. De fysiskt skadade har tagits om hand på plats och allvarligt skadade har förts till sjukhus på orten och närliggande orter. Människor försöker få information om var deras vänner befinner sig och hur de mår. Det kommer rapporter om att två personer har avlidit och att läget är allvarligt för upp mot tio personer. Det är många som samlas på stan. En spontan ljusmanifestation samlar många människor. TIB ringer till kretsen och frågar om kretsen behöver stöd.

Rån i second hand-butiken/mötesplatsen

Del 1. Under förmiddagen har de frivilliga i kretsens second-handbutik blivit hotade av en drogpåverkad/hotfull/förvirrad person i butiken. Efter en stund fick personen ett telefonsamtal och lämnade då butiken/samlingslokalen.

Del 2. På eftermiddagen blir ordföranden i kretsen uppringd. Det är frivilligledaren för second hand-butiken/mötesplatsen som meddelar att frivilliga blivit utsatta för ett rån och att två av de frivilliga som vid tillfället fanns på plats invid kassan har blivit skadade. Den person som uppträtt hotfullt under förmiddagen har återkommit i sällskap med ytterligare en person tvingat till sig några hundra kronor innan de lämnat platsen på en motorcykel. En kund skadades efter att ha blivit knuffad av den ene rånaren. De skadade är omhändertagna och polisen är på plats och skriver rapport om händelsen. Butiken har stängt men två av de frivilliga är tillsammans med frivilligledaren kvar på platsen. Tre andra frivilliga har tagit sig hem.

Flyktingar på arena

Del 1. Ni befinner er i en buss på väg till en inomhusarena i staden. Under tre dygn har det anlöpt tre stora fraktfartyg med migranter. Var de kommer från är oklart men det vi vet är att skeppen gått från St Petersburg i Ryssland. Totalt 1800 personer i blandade åldrar befinner sig i inomhusarenan. De är uppdelade i olika utrymmen men kan röra sig fritt inom anvisade områden. Omkring 400 av dem är inne på sitt tredje dygn, utan att få lämna lokalerna. Stämningen i lokalerna är orolig, inte minst eftersom det inte är tillåtet att gå ut annat än i den lilla fälla som gjorts för att de som röker ska kunna gå ut och göra det. Polisen sköter ordningen i lokalerna. Migrationsverket har det övergripande ansvaret och det är de som bett om Röda Korsets hjälp.

Del 2. En vecka har gått. En del av flyktingarna har slussats vidare till andra delar av Sverige. Ett flyktingboende i en angränsande kommun öppnas upp för ett hundratal av de flyktingarna som bott på arenan. Rödakorskretsen som är aktiv i den kommunen har bedrivit en liten verksamhet med fokus på lekrum för barn, idrott för unga samt kontaktcenter för dem som söker efter sina anhöriga. Den aktuella kretsen frågar om ni kan hjälpa till med anledning av det stora antalet nytillkomna flyktingar.

Skjutning på det lokala torget

I detta scenario kan det vara särskilt viktigt att tänka på säkerheten!

Läs mer om säkerhet på Rednet här:
<https://kunskapsbanken.rodakorset.se/hc/sv/articles/360004061817#attachments>

Del 1. Personal och frivilliga är på plats på den lokala mötesplatsen när de får rapporter kommer om pågående skottlossning. Enligt uppgifterna har skottlossning alldeles nyss ägt rum på det lokala torget som ligger fem minuters promenad bort. Polisen är på väg, sirener hörs, men läget är oklart. De frivilliga på plats höll på att avsluta ett planeringsmöte av kommande termins läsläsningsträffar.

Bilaga 11

Del 2. Tre dagar senare. En tonåring avled i samband med skjutningen på det lokala torget. Ett flertal personer, både barn och vuxna blev vittne till händelsen. En minnesplats har upprättats och det samlas människor varje kväll, som lägger blommor och tänder ljus vid platsen för dådet.

Kretsen bedriver en läxhjälp i området och de frivilliga ser att elever och skolpersonal mår dåligt och upplever otrygghet i området. Familjer begränsar sina barns möjligheter att leka ute och röra sig fritt i området på grund av sin oro.

Scenarion socioekonomiskt utsatta områden

Socioekonomiskt utsatta områden: Finns det några förhöjda risker inom de specifika områden vi verkar?

Tak över huvudet

Del 1. Sedan ändringar i Lagen om mottagande av asylsökande (LMA) har antalet papperslösa personer utan tak över huvudet ökat markant i hela Sverige. Ingen kan riktigt säga hur många papperslösa som finns, men många aktörer vill hävda att antalet papperslösa i kommunen ökar. Dessutom är det många som hävda att allt fler rör sig mot kommunen, eftersom det är svårt att hitta tak över huvudet på närliggande orter. Bostadsmarknaden i kommunen har länge varit och är fortsatt ansträngd och den nationella debatten om papperslösa blir alltmer intensiv. I kommentarsfälten på sociala medier ställs grupper mot varandra.

Del 2. Det är höst och det börjar bli kallt ute. En del papperslösa kan få visst stöd av idéburna organisationer men platserna räcker inte till för alla. Den senaste veckorna har dessa organisationer blivit utsatta för skadegörelse. Runt om på orten börjar personer övernatta i parker. Papperslösa som tvingas övernatta i parker berättar om hot och våld och deras rädsla för att skadas fysiskt. Ortsbor berättar om en känsla av otrygghet.

Brand i hyresfastighet

Detta scenario är en utvecklad och mer komplex version av det scenario som finns tillämpat i diskussionsövningen

Del 1. En åttavåningsfastighet i kommunen har brandhärjats. Fyra lägenheter på de två översta våningarna i en av de tre trappuppgångarna är utbrända. I lägenheterna inunder har vatten från släckningsarbetet trängt in och ett flertal andra lägenheter har fått rökskador. I fastigheten finns totalt 87 lägenheter och i bottenvåningen finns två affärslokaler. Hela fastigheten utrymdes under släckningsarbetet och de 191 boende evakuerades till den intilliggande skolans idrottshall där de, högst troligt, måste stanna under natten och kanske även under morgondagen. Skolan kan därför inte genomföra idrottslektioner som planerat de kommande dagarna och utomhusaktiviteter är uteslagna på grund av vädret. De allra flesta fick lämna fastigheten hals över huvud och fick därför inte med sig annat än de kläder de har på kroppen och sina husdjur.

Fastigheten ligger i ett socioekonomiskt utsatt område. I området har tre våldsdåd inträffat det senaste året. Många människor bor i andra och tredje hand och många saknar hemförsäkring. I det berörda området finns det ett förhållandevis lågt förtroende för det offentliga och vissa personer kan inte läsa och ta del av skriftlig information, vilket gör att information om var hjälp och stöd finns inte når fram till alla.

Kommunen försöker ordna fram boende och förnödenheter till de drabbade. Uppgifter som inte är helt lätta att lösa under kvällen och natten. Kommunen ringer en person i kretsens styrelse och ber om hjälp med trygghetsskapande och fikaservering.

Del 2. I tre av de evakuerade familjerna finns personer som drabbats av vinterkräksjuka. Vidare har branden uppmärksammats på Facebook och det finns ett flertal uppmaningar där att skänka saker till de drabbade. Oro uppstår när rykten sprides att branden var anlagd. Utredning pågår. Rykten börjar även cirkulera kring uppkomsten av vinterkräksjukan.

Bilaga 11

Scenarion övrigt

Försvunnen person

Del 1. En äldre person har försvunnit från sitt hem och har inte setts till sedan igår. Det var distriktssköterskan som kom för att ge personen sitt insulin och övriga mediciner som upptäckte det hela, så ingen vet hur länge personen varit borta. Polisen har bett organisationen Missing People medverka. Fotbollsklubben och scouterna har också sagt att de kan hjälpa till. Det är nu fyra timmar sedan polisanmälan gjordes. Det är sommar men det ser ut att bli regn. Nu börjar klockan närma sig 17.00 och åskan hänger i luften.

Del 2. Många spontanfrivilliga möter upp för att leta under natten. En del har matsäck och är utrustade för att gå i varierande terräng. Andra dyker upp i tunna kläder, utan något att dricka och utan ficklampor.

Olyckshändelse

Det är en vacker vårkväll och lördag. Ett 20-tal grabbar i tonåren, samtliga från Afghanistan har samlats för att spela fotboll på det kommunala fältet intill sjön. Det skrattas, stojas och gruffas i närkamper. Plötsligt skjuts bollen för långt och hamnar en bra bit ut i vattnet. En av killarna beslutar sig för att hoppa i för att hämta bollen. Han missbedömer djupet, kylan i vattnet och sin simkunnighet. Inför ögonen på sina chockade kamrater försvinner han under ytan. Ingen av kompisarna vågar hoppa i och någon ringer 112. Räddningstjänsten, Ambulansen och Polisen kommer till platsen. Stämningen är panikartad.

Efter en stunds sökande hittas grabben, men för sent. Försök till återupplivning görs inför alla skräckslagna kompisar men man tvingas ge upp och ambulansen tar med sig den avlidna pojken.

Kvar på fältet finns alla kompisarna. Räddningstjänsten får ett annat larm och har inte möjlighet att stanna någon längre stund. Eftersom det är lördag kväll finns ingen jour från POSOM eller psykolog att tillgå. Räddningstjänsten ringer Röda Korsets lokala beredskap och frågar om de kan komma till fältet och ge krisstöd.

Försämrat säkerhetspolitiskt läge

Del 1. Det säkerhetspolitiska läget i Europa är ansträngt. Politisk dialog pågår men utan att nå fram till lösningar. Sanktioner och bojkotter införs åt olika håll. Till följd av detta har transportvägar i Europa påverkats och det börjar råda brist på varor i Sverige. Detta påverkar framför allt importerade matvaror, medicin samt hemelektronik.

Det går rykten om att kaffet kommer ta slut inom någon dag. Under eftermiddagen är det omfattande störningar hos de största internetleverantörerna vilket påverkar internettillgången i hela Sverige. Flera myndigheters hemsidor har kraschat. Facebook, Instagram och Swish ligger nere.

Del 2. Det har gått en vecka och det säkerhetspolitiska läget är fortsatt ansträngt. Ryktesspridning och desinformation har gjort att flera grupperingar skapats kring olika sanningar och oron i lokalsamhället som helhet är stor.

Bilaga 11

Extra moment och frågor till diskussionsövning: ”Att genomföra lokal krisinsats”

TIPS!

I detta avsnitt kan övningsledaren eller kretsen hitta kompletterande steg och diskussionsfrågor. Frågorna kan användas för att bygga en egen övning utifrån kretsens behov eller som stödfrågor i de fall övningsledaren vill fördjupa något moment. De frågor som redan finns inlagda i diskussionsövningen är markerade i fet stil.

FÖRE EN INSATS

Initiering

- ☐ Hur nås kretsen av information?
- ☐ Vad är möjligt eller troligt i detta scenario?
- ☐ Hur kontaktar vi varandra inom kretsen?
- ☐ Är ansvarsförhållandena klara?
- ☐ Håller vi ett möte på distans eller behöver vi ses?
- ☐ Tas kontakt med SRK:s TIB?
- ☐ Till alla deltagare i diskussionsövningen: vad är din roll?

Lägesbild och initial behovsbedömning

- ☐ **Vad har hänt? Har vi en tillräcklig bild över vad som har hänt för att kunna agera?
Vad behöver vi veta?**
- ☐ **Vad innebär kommunens fråga?**
- ☐ Vilka grupper är särskilt utsatta?
- ☐ Vilka behov finns?
- ☐ Har Röda Korset en roll i att möta de behoven?
- ☐ Har vi tillgängliga resurser?
- ☐ Hur påverkas vår verksamhet i vardagen?
- ☐ Kan vardagsverksamheten ställas om för att möta behov?
- ☐ Har vi en tillräcklig information?

Bilaga 11

- ☐ Är det är det säker/ tillförlitlig information?
- ☐ I fall vi behöver kompletterande information – vem har sådan?
- ☐ Vad är din roll/uppgift?

Säkerhet

- ☐ **Finns det någon säkerhetsfråga som kretsen behöver tänka på?**
- ☐ Vilka säkerhetsaspekter behöver vi tänka på i detta scenario?
- ☐ Vad är din roll/uppgift? Känner kretsen till informationen i ”Var försiktig”?
- ☐ Finns det säkerhetsanalyser som andra har gjort som kretsen kan ta del av?

Beslut om insats

- ☐ **Är det en uppgift för Röda Korset att bidra till de behov som finns i denna kris?**
- ☐ **Vad behöver kretsen veta om behov i krisen, resurser (personella och materiella) hos kretsen för att ha tillräckligt underlag att besluta om kretsen ska genomföra en insats?**
- ☐ **Vem i kretsen fattar beslutet?**
- ☐ **När ska vi ta kontakt med TIB?**
- ☐ **Vad kan kretsen bidra med till kommunens fråga?**
- ☐ **Vad behöver kretsen för personer/roller för att det ska möjligt?**
- ☐ **Vilka materiella resurser behövs för att det ska vara möjligt att hjälpa kommunen?**
- ☐ **Hur länge klarar vi att bemanna insatsen?**
- ☐ **När ska insatsen avslutas?**
- ☐ **Hur skall insatsen dokumenteras?**
- ☐ Vad säger våra stadgar och grundprinciper?
- ☐ Vilka är avgörande faktorer för att fatta ett beslut om att genomföra en insats?
- ☐ Vilken kompetens behövs?
- ☐ Har vi den kompetensen?
- ☐ Hur tänker kretsen kring tidsramar och uthållighet för insatsen?

Bilaga 11

Bemanning av insatsen

- ☐ Vem tar ansvar för bemanning av en insats?
- ☐ Vilka frivilliga skall bemanna insatsen?
- ☐ För hur lång tid behöver bemanning planeras?
- ☐ Vad behöver de frivilliga veta och förbereda sig för innan insatsen?
- ☐ Vilka materiella resurser finns, lokaler m.m?
- ☐ Vilka resurser behövs för att leda insatsen?
- ☐ Finns det verksamhet i kretsens vardag som kan bidra?
(Exempel kan vara second hand-butik, läxhjälp, Rödakorsvärdar).
- ☐ Kommer kretsen kunna ta emot spontanfrivilliga, har vi rutiner för det?
- ☐ Vilka tillgängliga resurser har kretsen som kan möta konstaterade behov?
- ☐ Har kretsen vardagsverksamhet som påverkas eller kan bidra?
- ☐ Hur tänker vi kring tidsramar och uthållighet för insatsen?
- ☐ Finns det låsta utrymmen som behövs kommas åt som nyckelansvarig behöver låsa upp på "obekväma" tider?
- ☐ Vad är din roll/uppgift?

Bilaga 11

UNDER EN KRISINSATS

Planera och schemalägg insatsen

- ☐ Vad är viktigt att tänka på när en krisinsats schemaläggs?
- ☐ Vem ansvarar för planering?
- ☐ Vem ansvarar för schemaläggning?

Fortlöpande bedömning

- ☐ Hur utvecklar sig händelsen/krisen?
- ☐ Ändrar det behoven som behöver mötas?
- ☐ Ändrar det hur lång insats som behövs, eller innehållet i insatsen?
- ☐ När bedöms insatsen kunna avslutas?

Stöd till frivilliga

- ☐ Vilket stöd, inklusive utbildning och kunskap om rutiner, behöver frivilliga för att kunna genomföra sitt uppdrag?
- ☐ Vem ansvarar för de frivilligas välmående?
- ☐ Vad bedömer kretsen särskilt viktigt i just detta scenario?
- ☐ Vem ansvarar för att frivilliga får stöd att genomföra insatsen?
- ☐ Vilka behov av stöd kan frivilliga behöva generellt i en insats?
- ☐ Vad bedömer ni särskilt viktigt i just detta scenario?

Samverka internt och externt

- ☐ Vilka behöver samverka i detta scenario?
- ☐ I kretsen eller mellan krets och någon annan?

Vad handlar denna samverkan om?

- ☐ Behöver vi mer kunskap om eller kontaktvägar till någon (inom kretsen eller utanför kretsen) för att vi ska kunna samverka lättare?
- ☐ Vilka aktörer är det särskilt viktigt att samverka med i detta scenario?
- ☐ Har kretsen kontaktuppgifter till aktörer som vi ville samverka med i denna händelse?

Bilaga 11

Dokumentera

- ☐ Varför kan det vara viktigt att dokumentera en insats?
- ☐ Hur dokumenterar kretsen?
- ☐ Har kretsen en mall för dokumentation?
- ☐ Vem ansvarar för dokumentation?

Kommunicera

- ☐ Vilka behöver kretsen kommunicera med - internt och externt? Drabbade i krisen?
- ☐ Vad behöver kommuniceras? Hur kommunicerar kretsen detta?
- ☐ Vem i kretsen är ansvarig för kommunikation internt och externt?
- ☐ Vad är viktigt att kommunicera och varför? Generellt och i det aktuella scenariot?
- ☐ Vilka är det viktigast att kommunicera med i den här händelsen: Intern kommunikation inom kretsen, kommunikation med andra kretsar, kommunikation med TIB, kommunikation med kommun och andra lokala aktörer?
- ☐ Vad kan vara viktiga budskap externt vid den här insatsen?
- ☐ Vilka är det särskilt viktigt att kretsens budskap kommer fram till?

Bilaga 11

EFTER EN KRISINSATS

Stöd till frivilliga

- ☐ Hur mår de frivilliga efter insatsen?
- ☐ Hur kan vi stödja frivilliga?
- ☐ Hur mår de frivilliga efter insatsen?
- ☐ Hur vet vi hur de mår?
- ☐ Vilket stöd finns tillgängligt?

Uppföljning och utvärdering

- ☐ Har vi dokumenterat insatsen, och kan sammanställa vad som gjorts?
- ☐ Hur kan vi dra lärdomar ifrån insatsen?
- ☐ Vad kan vara särskilt viktigt att följa upp efter en insats i det aktuella scenariot?
- ☐ Vem ansvarar för uppföljning och utvärdering?

Avsluta med samverkanspartners

- ☐ Kan det finnas det frågor som behöver redas ut efter insatsen?
- ☐ Vem ansvarar för det?

Uppmärksamma och tacka alla som bidragit till insatsen och hantera skänkta gåvor.

- ☐ Hur kan vi tacka alla som bidragit till insatsen?
- ☐ Vem ansvarar för att de som bidragit till insatsen tackas för sina bidrag?
- ☐ Hur kan skänkta gåvor som blivit över hanteras?

Världens främsta katastroforganisation

Röda Korset är världens främsta katastroforganisation och vi finns på plats före, under och efter en katastrof. Oavsett om det är en naturkatastrof, konflikt eller annan kris. Vi ska förhindra och lindra mänskligt lidande var och när det förekommer, skydda liv och hälsa och säkerställa respekt för varje människas värde, särskilt under tider av väpnad konflikt och andra nödsituationer.

Vi arbetar efter sju grundprinciper: humanitet, opartiskhet, neutralitet, självständighet, frivillighet, enhet och universalitet.

Grundprinciperna på en minut

- Röda Korsets uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande (humanitet).
- Vi gör ingen skillnad på personer – vi diskriminerar inte när det gäller nationalitet, etnicitet, religion, samhällsställning eller politiska åsikter (opartiskhet).
- Vi tar heller inte ställning i konflikter eller meningsskiljaktigheter (neutralitet).
- Röda Korset är självständigt och kan inte styras, vi samråder och samverkar med andra, om dessa accepterar att vi arbetar utifrån våra grundprinciper (självständighet).
- Att engagera sig i Röda Korset är frivilligt – att ta emot hjälp från Röda Korset är också frivilligt (frivillighet).
- I varje land kan det endast finnas en nationell förening, vi är Svenska Röda Korset (enhet).
- Vi tillhör en världsomfattande rörelse där vi hjälper varandra (universalitet).

